

No Airuo

na Pakpaket ta Pol tupas ira

KORIN

Ta iakan ra pakpaket dahat nes no balane Pol bia ga manga marse ma ga manga ngarngarau uta ira Kristian aras Korin. Ari a tunotuno diet ga sip bia diet na kap ra kinkinis na lualua tano lotu kaia Korin ma diet ga bul hasur Pol. Diet ga tange bia Pol pai tiga apostolo tutun kaik pai hatur kawase nora dadas bia na kure timaan no lotu kaia Korin. Io, ma ari a Krisitan diet ga mur iakano mangana lilik, diet gaam bul hatamat diet ma diet ga nes hasur Pol. Io, Pol ga kiskis aras Esia ma ga manga tapunuk ma ga manga sip bia diet na lilik pukus, kaik gaam tule Taitus uras Korin ma tiga pakpaket wara hakatom diet ta ira udiet magingin sakena. Iesen Pol ga manga lilik baak uta ira Korin gaam mur no hinahaan ta Taitus kanong ga wara harsomane Taitus ing ga tapukus bia na nunure bia ira Korin diet gate lilik pukus bia taie. Pol pa ga nes leh ie aras Toroas kaik gaam haan uras Masedonia (nes 2 Korin 2.12-13). Ma Pol ga manga iangianga utano uno pinapalim na harharpir ma bia no tahut na hinhinawas i manga bilai ta ira harkurai ta Moses (2.14–6.21) kanong pa ga sip bia diet na hilau sukun no uno nianga diet gate kap usuranei. Ga hasakit ta diet ing diet ga bul hatamat diet gaam hamines bia aie at i te kap ira haraubaal, iesen kaike ra haraubaal ing i hamines bia aie tiga bilai na tunotuno ta Krais (4.1-18; 6.1-10). Io, Pol ga manga sip bia diet na lilik pukus (5.20–7.4) ma ing Pol ga harsomane Taitus aras Masedonia (7.5-6) ma Taitus ga hinawase Pol tano bilai na lilik pukus ta ira Korin, iakano ga manga haguama Pol (7.6-16). Io, ga hinawase diet bia diet na tagure timaan no udiet hartabar uta ira Kristian aras Ierusalem (8.1–9.15) ma ga tar ra dadas na hinarkatom ta diet ing diet ga bul hanapu Pol bia diet na lilik pukus mah, bia Pol kabi manga hapidanau diet ing na haan tupas diet aras Korin (10.1–13.10).

---

1 ¹Iau Pol tiga apostolo ta Krais Jisas haruat ma no sinisip ta God, ma Timoti no tasi dahat ta Krais, mir tule ken ra nianga tupas muat ira matanaibar na lotu gar ta God kaia Korin ma muat bakut ira matanaibar gar ta God ta ira balbalin tamaan Akaia.

² A harmarsai ma ra malum tupas muat mekaia ho no adahat Sus ma no Watong Jisas Krais.

God i la habalaraan dahat nalamin ta ira udahat kaba haraubaal.

³ A pirhakasing uram tupas God. Aie no God ma a Sus ana no udahat Watong Jisas Krais. Aie no adahat Sus nong i la tartar ra harmarsai ma aie no God nong i la tartar ira harhabalaraan bakut. ⁴ Aie nong i la habalaraan dahat nalamin ta ira dadas na haraubaal bakut ing i ubal dahat, waing dahat naga tale bia dahat na habalaraan diet ira mes ing diet kis nalamin ta ira mangana haraubaal sa ing i ubal diet. Ma dahat na habalaraan diet ma no harhabalaraan nong God ga tabar dahat mei. ⁵ Hoing bia ira ngunngutaan ta Krais i sal burung ira udahat nilon, huo mah ira harhabalaraan mekaia ho Krais i sal burung dahat. ⁶ Ing bia a mon haraubaal i ubal mehet,^a i ngan huo wara habalaraan muat ma wara halon muat. Ing bia di habalaraan mehet, i ngan huo wara habalaraan muat. Ma iakano harhabalaraan nong God i tar ie ta muat ing muat tur dadas ra hena kaike ra ngunngutaan i haruat ma ing het kilingane mah. ⁷ Mehet nurnur bia ira linge na hanuat timaan taar ta muat. Ma mehet tur dadas ta iakano mangana lilik kanong mehet nunure bia muat te kap ira pinlawe muat ta ira numehet harhabalaraan hoing muat te kilingane harahut mah het ta ira numehet ngunngutaan.

⁸ Bar hinsakagu ta Krais, het sip bia muat na palai tano haraubaal ing het ga kilingane aras Esia. No but na tinirih nong ga hanuat taar ta mehet, het pa ga tale bia het na pusak, kaik mehet ga lik bia, “Maris, pai haruat bia dahat na lon um.” ⁹ Mehet ga kilingane iakan ra haraubaal hoing bia tiga ut na gil harkurai i te bul um no ula harkurai bia het na maat. Iesen i ngan huo bia mehet pa naga tur tano numehet dadas at iesen het na tur tano dadas ta God nong i hatut ira minaat. ¹⁰ Aie nong ga halangalanga ise mehet sukun tiga tamat na sakana hiniruo huo, ma na halangalanga ise mehet mah. Ma mehet te so no numehet lilik tana bia i tutun bia na halangalanga ise habaling mehet namur. ¹¹ Ma God na gil huo ing muat na papalim tika ma mehet wara harharahut mehet ma ira numuat sinasaring. Ma bia muat na saasaring huo, God na balu ira sinsaring ta ira halengin ma na harahut mehet ma no uno harmarsai. Io kaik, a halengin diet na tanga tahut tupas ie uta mehet.

Pol ga hinawas palai tano burena ing pa ga haan tupas diet.

¹² Io, ma no numehet nianga na latlaat i hoken, bia narako tun at tagu iau kilingane bia het pai le harababo ta dahin ma het te mur ira mangana

---

^a **1.6** Ing Pol i tange ‘*mehet*’ ta iakan ra pakpakat i nanaas bia i iangianga uta diet ira ut na pinapalim tano lotu ing diet tika mei, diet ing diet taram timaan no uno harausur.

tintalen meram ho God i takodas harsakit ing het te lon nalamin tano ula hanuo. Ma tutun sakit het ga gil huo ing het ga lon nalamin ta muat. Mehet pa ga lon huo haruat ma ira gumut na lilikmekai tano ula hanuo mon. Taie. Mehet ga lon huo haruat ma no harmarsai gar ta God. ¹³⁻¹⁴Hokaiken, mehet pakpakat tupas muat ira linge sen mon ing i tale bia muat na was ma muat na palai ine. Hoing muat ga palai dahin uta mehet, io, iau manga sip bia muat na palai harsakit bia mehet no numuat burena wara latlaat hoing mehet mah, mehet naga latlaat uta muat ta iakanobung tano Watong Jisas.

¹⁵Iau ga manga palai bia muat lilik huo uta mehet, kaik iau gaam bul no nugu lilik bia ni huna kol muat waing muat naga kap ra harharahut airuo pakaan. ¹⁶Hoken, iau ga lik bia ni kol muat nalamin tano nugu hinahaan uram Masedonia ma tano nugu taptapukus balin me Masedonia. Ma iau ga lik bia muat naga harahut iau tano nugu hinahaan uras Iudeia. ¹⁷Ma bia iau ga lik um bia ni haan huo, muat lik bia iau tiga ut na lilik airuoairuo? Taie. Hohe, muat lik bia ing iau bul no nugu lilik, iau lilik utagu sen mon hoira tunotuno mekai ra ula hanuo, kaik iau nigi tange pakur bia “I tutun” ma “Pai tutun” mah? ¹⁸Muat nunure tun at bia God i la gilgil haruat tane ing i la tangtange, kaik i tahut bia muat na nunure bia mehet ngan huo mah ing het ga tar no numehet hin hinawas tupas muat, bia het pa ga tange bia “I tutun,” ma “Pai tutun.” ¹⁹Iakan i palai kanong dahat pai nes narako ta Krais Jisas no Nati God nong metal ma ne Timoti ma ne Sailas metal ga harharpir nalamin ta muat, bia narako tana ira linge i tutun ma pai tutun mah. Taie. Ira linge i tutun sen mon tana. ²⁰Iakan i palai kanong ira kunubus ta God bakut diet hanuat tutun narako ta Krais. Io kaik, tano udahat kinkinis narako ta Krais dahat hatutun ira udahat sinasaring ing dahat tange “Amen” tupas God. Ma iakan ra magingin i hatatik no hinsa God. ²¹Ma nong i hatutun mehet tika ma muat tano udahat kinkinis narako ta Krais, aie ne God. Ma aie nong ga gilamis hasisingen dahat. ²²Aie mah nong ga bare bat dahat bia wara uno ma ga bul no Halhaliana Tanuo narako tun at ta ira kati dahat hoing tiga kunubus wara hatutun bia na tar ira mes na haridaan ta dahat namur.

²³Iau kilam God bia aie na suro haut bia iau pa ga sip bia ni hapidanau muat, ma iakanano burena bia iau pa ga haan tupas muat kaia Korin.

²⁴Ing iau tange huo pai nanaas bia mehet wara kurkure ira numuat mangana lilik ta ira linge muat nurnur ine. Taie, kanong muat tur dadas ta ira linge muat nurnur ine. Iesen mehet papalim tika ma muat bia muat na kap ra gungunuama.

2 ¹Hokaiken, iau ga bul no nugu lilik bia pa ni tapukus baling ukaia ho muat ma ni me gil hatapunuk muat. ²Ma iau ga lilik huo kanong ing bia iau gor gil hatapunuk muat, sige um gor kis taar wara haguama

iau? Taie tari. Muat sen mon ing iau gor te gil hatapunuk muat. ³ Ma iau ga pakat no mangana nianga huo ing iau ga tule ukaia ho muat kanong bia ni haan tupas muat, iau pai sip bia ira tunotuno ing i tale bia diet na me haguama iau, diet na me gil hatapunuk balik iau. Ma iau manga palai ta ira numuat tintalen bia muat na guama mah ing bia iau guama. ⁴ Hokaiken, iau ga pakpakat tupas muat nalamin ta ra but na haraubaal ma ra tamat na tinirih narako tano balagu. Ma iau ga pakat ie ma ra haleng na luur na matagu. Iau pa ga pakpakat huo bia nigi gil hatapunuk muat iesen bia ni hapalaine muat bia iau manga sip hasakitne muat.

**Diet na lik luban se ira nironga ta nong di ga hapidanau
ie waing Sataan kabi habato lamus hagahe diet.**

⁵ Bia tikai i te gil hawaat ra tapunuk, pai manga tutun bia i te gil hatapunuk iau. Taie. I te gil hatapunuk muat, iesen pai manga tamat mon. Pai tutun bia ni tange bia i te manga gil hatapunuk muat. ⁶ I haruat mon iakan ra harpidanau ing ira halengin ta muat, muat te hapupusak tar ie tana. ⁷ Iesen kaiken balik i tahut bia muat na lik luban se ira uno nironga ma muat na habalaraan ie, kanong nora tamat na tapunuk kabi hagahei. ⁸ Io kaik, iau haragat muat bia muat na hamines habaling bia i tutun bia muat sip ie. ⁹ Ma no burena bia iau ga pakpakat ukaia ho muat, bia nigi nas bia ing muat na tur dadas tano harwalar ma bia muat naga taram nianga ta ira kaba linge bakut. ¹⁰ Ma bia muat lik luban se ira nironga ta tiga nong, iau bilang, iau lik luban se mah ira uno nironga. Ma a mangana nironga hobibih iau te lik luban se, iau te lik luban sei ra matmataan ta Krais wara gaie muat. Iesen i tale sen mon bia ni gil huo ing bia i tutun bia a mon nironga kana wara liklik luban se. ¹¹ Ma iau te gil huo bia Sataan kabi lamus habato hagahe dahat. Dahat palai um ta ira uno keskes na lilik ing i la gilgil.

**Pol pa ga tale bia na papalim tano tahut na
hinhinawas kanong i ngarngarau uta Taitus.**

¹² Io, ma bia iau ga haan uras Toroas wara harharpir tano tahut na hin hinawas ta Krais, iau ga nes bia no Watong gate tar mauho tagu bia ni papalim kaia. ¹³ Iesen iau ga manga ngarngarau kanong iau pa ga tale bia ni silhe no tasigu Taitus kaia, kaik iau gaam haan talur diet kaia, iau gaam haan um uras Masedonia.

**Pol ga papalim hohe wara hin hinawas utano
sigar kunubus gar ta Krais.**

¹⁴ Iesen mehet tanga tahut ta God nong i la lamlamus mehet wara hamines bia Krais i te lua tano uno hinarubu hoing tiga tamat na umri na lamus hagalgalen hani ira uno hiruo huo. Ma hoing no dadaip na puh

harbasiane tiga hunhuraan kala mismisien, io, God i te tule harbasiane mehet bia ira tunotuno ta ira sumsubaan bakut diet naga nunurei.

¹⁵Hokaiken, mehet hoing no bilai na hunhuraan mekaia ho Krais tupas God ing i hanahaan harbasia nalamin ta diet ing God i halhalon diet ma ing diet kana diet hirhiruo. ¹⁶Tano ninaas ta ari, mehet hoing a hunhuraan na minaat. Ma ta diet ira mes, mehet a hunhuraan na nilon. Ma i manga dadas sakit bia sige tiga nong na pusak tiga mangana pinapalim huo. ¹⁷Iesen mehet pai ngan hoing diet ira halengin ing diet kios hagahe no nianga gar ta God ma diet papalim mei wara kapkap kinewa. Taie. Tano numehet kinkinis narako ta Krais ma ra matmataan ta God ma hoing ira tunotuno God i te tule, mehet la tangtange ira linge ing het nunure tar bia i tutun.

3 ¹Ing iau tange huo i nanaas bia tiga pakaan baling mehet tange bia mehet ira bilai? Hohe, mehet supi bia mehet na kap ta pakpakat na hinhinawas palai mekaia ho muat tupas ira mes bia diet na palai bia a bilai na tunotuno mehet? Bia mehet supi bia ari a mes diet na tar tiga mangana pakpakat huo taar ta muat waing muat naga nes bia a tahut na tunotuno mehet? Taie. ²Muat at, muat ira numehet pakpakat ing het te kap. Ma di te pakat tar ta ira bala mehet. Ma ira matanaiabar bakut diet te was ma diet palai ine. ³Muat la hamhamines bia muat at tiga pakpakat mekaia ho Krais, ma a hunena ta ira numehet pinapalim. Pa di gale pakat ma ra linge na pakpakatmekai napu hoira kabus bia kalihora. Taie. Di ga pakat ma no Tanuana no lilona God. Pa di ga pakat ta ira pala haat na pakpakat, iesen di ga pakat ta ira bala na tunotuno.

⁴Mehet tange huo kanong tano numehet kinkinis narako ta Krais ma ra matmataan ta God mehet manga palai bia kaiken ra linge i tutun. ⁵Iesen taie tiga burena aram narako ta ira numehet nilon i lamus ira numehet lilik bia mehet na lik bia mehet haruat wara gilgil iakan ra pinapalim. Iesen mehet petlaar ira linge narako tano harharahut mekaia ho God.

⁶Aie nong ga harahut mehet bia mehet naga petlaar bia mehet ira tultulai tano sigar kunubus. Iakan ra kunubus, pa di ga gil ie ma ra mangana harkurai di ga pakat. Taie. Di ga gil ie ma no Halhaliana Tanuo, kanong ira harkurai di ga pakat i la tartar tunotuno taar tano minaat iesen no Tanuo i la tartar ra nilon.

**No minamar tano sigar kunubus i manga tamat tano
minamar nong ga kis ta ira harkurai ta Moses.**

⁷⁻⁸Ing God ga tar ira harkurai, ga kut ira pakpakat taar ta ira pala haat. Ma ga tar kaike ra harkurai tika ma no minarine. A tutun bia no murarang ta iakano minamar tano matmataan ta Moses ga wara patpataam, iesen ira Israel diet pa ga tale bia diet na nes dit ie. Ma bia kaike ra harkurai na tartar tunotuno taar tano minaat i hanuat tika ma ra

minamar, io, i tutun bia no pinapalim tano Halhaliana Tanuo i te hanuat ma ra tamat na minamar. ⁹Ing bia a mon minamar i kis ta ira harkurai ta Moses ing ga papalim wara tartar tunotuno taar tano minaat, io, a tamat na minamar i kis tano tahut na hin hinawas nong i papalim wara tartar no takodasiana kinkinis ta ira tunotuno. ¹⁰A mon minamar ga kis ta kaike ra harkurai iesen no minamar tano kunubus kaiken i tamat sakit ta iakano menalua. Io kaik, bia da harpuane dir kaiken, i hoing bia taie um ta minamar ta iakano menalua. ¹¹A tutun. Ma bia kaike ra harkurai ing diet wara panpanim laah ga hanuat ma ra minamar, a tamat na minamar i kis ta iakano nong na kis hatika.

¹²Io kaik, mehet manga balaraan kanong het te hatur kawase iakano bilai na kunubus nong pa nale pataam. ¹³Ma mehet pai haruat ma Moses nong git pulpulus bat no matmataan tana bia ira Israel diet kabi nes bia no murarang i wara patpataam. ¹⁴Iesen ira udiet lilik ga tabanus. Ma i tabanus huo kanong iakano mangana pupulus at i la pulus tar ira udiet lilik tuk taar katin ing diet was ira nianga tano tuarena kunubus. I kis taar huo kanong no Watong i kap sei ta diet sen mon ing diet kis narako ta Krais. ¹⁵Ma tuk taar katin ing diet was ira harkurai ta Moses, a pupulus i pulus tar ira udiet lilik. ¹⁶Iesen ing at bia tiga tunotuno i tahirus tupas no Watong, no Watong i kap se no pupulus. ¹⁷Ma no Watong, aie no Halhaliana Tanuo. Ma ing no Tanuana no Watong i kis taar kaia, ira tunotuno diet langalanga sukun ira harkurai ta Moses. ¹⁸Ma dahat bakut ing taie ta pupulus ta ira matmataan ta dahat, i hoing bia dahat nanaas ta tiga tirtirewa ma dahat nes no minarine no Watong. Ma dahat la kikios haruat ma iakano malalar dahat nes ie hoken: ira minari dahat i la tahtahuat hanahaan. Ma ira minari dahat i hanuat mekaia ho no Watong, nong aie no Tanuo.

**Dahat hoing ira gingop ing i malus bia na taparok, waing na
palai bia nora dadas i hanuat meram ho God sen mon.**

4 ¹Ma tano harmarsai ta God, i te tar iakan ra pinapalim ta mehet bia het na gil ie. Io kaik, mehet pai malmalungo talur no pinapalim. ²Taie. Iesen het te haan talur ira magingin ing di gil suhe ma ra hirhir. Mehet pai lamus habato tikai. Huo mah, het pai kios hagahe ira nianga ta God. Taie. Iesen het hamines ira tutun. Ma ta iakan ra magingin mehet hamines mehet ta ira lilik ta ira tunotuno bia diet naga nes kilam mehet bia mehet bilai. Ma mehet gil huo ra matmataan ta God. ³Ma bia i tutun bia a mangana pupulus i pulus tar no numehet tahut na hin hinawas, i susuhai huo ta diet ing diet hirhiruo. ⁴No tamat na tadaar ta iakan ra ula hanuo i te hakankado ira lilik ta diet ing diet pai nurnur, waing diet pa na petlaar wara nesnes no madaraas tano tahut na hin hinawas tano minarine Krais, aie no malalar ta God. ⁵Ma iau tange huo kanong het pai harpir baling uta mehet at. Taie.

Mehet harpir uta Jisas Krais bia aie no Watong ma bia mehet, mehet ira numuat tultulai wara gaie Jisas. ⁶God nong ga tange bia, “I tahut bia a lulungo na murarang mekaia tano kankado,” aie at mon iakanon nong ga murarang taar ta ira bala dahat waing dahat naga palai, dahat naga nunure no minarine God nong i murarang ra matmataan ta Krais.

⁷Iesen dahat ing dahat hatur kawase iakan hoing tiga bilai na bunbulaan, dahat haruat hoing ira gingop di gil ma ra pise ma i malus bia na taparok waing naga hanuat palai bia iakan ra tamat na dadas dahat hatur kawasei i hanuat meram ho God ma pataie biamekai ho dahat. ⁸Ira matahu haraubaal i manga ubal mehet ma sen pai hapataamne mehet. Mehet la ngarngarau ma sen het pai malaho. ⁹Haleng na pakaan di helar ta mehet iesen mehet pai la tur sen taar. Di la manga hanghagahe mehet ma sen pa di gil haliare hasakitne mehet. ¹⁰Ing di la gilgil huo ta mehet i hoing bia het la kilkilingane nora harubu bingibing nong di ga gil huo ta Jisas narakoman ta ira palatamai mehet. Ma i ngan huo ta mehet waing no nilon ta Jisas naga hanuat palai mah ta ira palatamai mehet. ¹¹Hokaiken, di la hanghagahe mehet hutaten ra minaat, mehet ing mehet lon baak. Ma ne Jisas no burena bia di la gilgil huo taar ta mehet. Ma i ngan huo ta mehet waing no nilon ta Jisas naga hanuat palai mah ta iakan ra palatamai mehet nong na maat. ¹²Io kaik, mehet gi la wara minaat, iesen muat la hatur kawase no nilon.

¹³⁻¹⁴Iesen mehet ngan hoing no nianga ta God di ga pakat ie i tange bia, “*iau ga nurnur, kaik iau gaam ianga.*” Ma ta iakan ra mangana nurnuruan mah, mehet nurnur, kaik mehet gi ianga kanong mehet nunure bia aie nong ga hatut haut no Watong Jisas sukun ra minaat, aie mah na hatut haut mehet tika ma ne Jisas ma na bul hawaat mehet tika ma muat ra matmataan tana. ¹⁵Ma kaiken ra linge bakut wara gaie muat. Ma ing no harmarsai ta God i hanahaan harbasia tupas ra haleng, halengin ta diet, diet na tanga tahut uram naliu, kaik diet na hatamat God huo.

¹⁶Io kaik, mehet pai malmalungo talur no pinapalim. A tutun bia ira tamai mehet i te tutuarain hanahaan, iesen narako tun at ta mehet i singsigarien hanahaan ta ira harhar bung. ¹⁷Hokaiken, ira numehet mamakanina haraubaal ing i ubal mehet ra kumkumina pakana bung mon, i hathatahuat taar ta mehet ra tirtirihuana minamar ing i kis hathatikai. Ma kaiken ra minamar pai tale bia da hapupuo um ma kaiken ra nat na haraubaal. ¹⁸Ma i ngan tutun huo ing dahat pai nes ira linge ing i kis palai, ma sen dahat nes dit ira linge pa di nes. Kanong warah, ira linge ing i kis palai pa na kis lawas, iesen ira linge pa di nes na kis hathatikai.

**Ing dahat lon kai napu dahat sip ira palatamai dahat
ing dahat na sigam tano tuntunut hut.**

5 ¹Io, ma ira palatamai dahat meket napu hoing ra palpalih dahat lalon narako tana. Ma ing di durei, dahat na kap ira hala mekaia ho

God, ira mangana hala ing na kis hathatika aram ra mawe ma a mangana hala ing pa di gil ma ira luma dahat ira tunotuno. ²Ma tutun sakit, ing dahat lalon baak ta kaiken ra palpalih, dahat kis na marmaris kanong dahat sip bia dahat na kakasar ta ira udahat hala meram ra mawe. ³Ma dahat sip bia dahat na sigasigam huo kanong bia ing dahat na bul ie, dahat pa na tawaturie. ⁴Hokaiken, ing dahat lalon baak ta kaiken ra palpalih dahat kis na balamaris ma ra tamat na tinirih kanong dahat pai sip bia da kap se ira kiniasi dahat. Taie. Dahat sip bia dahat na sigasigam waing iakan ra palatamai dahat nong na maat na kikios ma naga lon. ⁵Ma God mon nong ga tagure dahat uta iakan ra linge ma aie nong i te tar no Halhaliana Tanuo taar ta dahat hoing tiga kunubus wara hatutun bia na tar ira mes na haridaan ta dahat namur.

⁶Io kaik, dahat na balbalaraan hatika. Ma dahat nunure bia ing dahat lon baak ta kaiken ra palatamai dahat hoing ira ngasia dahat, io, dahat kis tapaka taar baak tano Watong. ⁷(Iau tange huo kanong dahat lon ma ra nurnuruan, ma pataie bia ta ira linge dahat la nesnes.) ⁸Dahat nunure huo, kaik iau tange bia dahat balaraan taar ma dahat sip balik bia dahat na haan talur kaiken ra palatamai dahat ma dahat naga hanuat taar tano udahat tamaan tika ma no Watong. ⁹Io kaik, no udahat tamat na sinisip i hoken, bia dahat na haguama no Watong. Taie ta linge bia dahat kis kai ta ira palatamai dahat bia dahat kis tapaka aram naliu. ¹⁰Dahat na lilik huo kanong tutun sakit dahat bakut dahat na tur taar tano kinkinis na harkurai ta Krais, waing tikatikai ta dahat na kap ra binabalu haruat ma ira uno gingilaan ing ga gilgil ing ga lon baak tano palatamaine. A tutun, na kap ra binabalu ta ira uno gingilaan, bia ira uno gingilaan i tahut bia i sakena.

**No tahut na hin hinawas i tange bia dahat naga
haramaraam ma God narako ta Krais.**

¹¹Mehet nunure ma kilingane no bunurut tupas no Watong, kaik mehet walar bia mehet na sal leh ira tunotuno. I palai taar ta God bia a mangana tunotuno sa mehet ma iau manga sip bia i palai taar huo mah ta ira numuat lilik. ¹²Mehet pai walar bia mehet na tange habaling ta muat bia mehet ira bilai. Taie. Ta kaiken ra nianga mehet tar mauho ta muat bia muat naga laro uta mehet waing muat naga tale bia muat na balu timaan diet ing diet laro pane ira linge diet nes mon ma taie bia ira tintalen kenam narako tikai. ¹³Ing bia mehet ira ba, mehet ba wara gaiene God. Ing bia i palai ira numehet lilik, mehet palai wara gaie muat. ¹⁴No harmarsai ta Krais i la sunsunang mehet bia mehet na ngan huo. Ma i tale bia na sunang mehet huo kanong mehet nunure tun at bia tikai ga maat gaam kap no mauho ta diet bakut, kaik diet bakut diet gaam maat. ¹⁵No uno minaat ga kap no mauho ta diet bakut waing diet ing diet

lon baak diet pa na lon wara gaie diet at, iesen diet naga lon wara gaiena nong ga maat ma ga tut hut baling wara kapkap leh no udiet mauho.

¹⁶ Io kaik, kaiken um dahat pa na nes kilam ira tunotuno ma ra mangana lilikmekai napu. A tutun, nalua dahat ga nes kilam Krais huo, iesen kaiken um dahat pai tale bia dahat na gil habaling huo. ¹⁷ Io kaik mah, bia ing tikai i kis narako ta Krais, aie tiga sigar tunotuno. Ira tuarena linge i te panim laah. Nes baak, ira sigar linge i te hanuat um! ¹⁸ Kaiken ra linge bakut meram ho God nong ga hamaraam dahat tika mei narako ta Krais ma ga tar ta mehet no pinapalim na haramaraam. ¹⁹ Ma no pinapalim na haramaraam i hokaiken, bia God ga hamhamaraam no ula hanuo tika mei narako ta Krais. Hokaiken, pa ga was leh ira udiet sakena taar ta diet. Ma i te tar se tar no harpir utano haramaraam taar ta mehet. ²⁰ Io kaik, mehet ira turturkiles uta Krais ing i te tule mehet, ma i hoing bia tano numehet hin hinawas God i sasaring taar ta muat. Tano mauho ta Krais, mehet manga saring muat bia muat na haramaraam ma God. ²¹ Ma Krais nong pa ga nunure ira magingin sakena, God ga gil ie bia aie kaike ra sakena wara gaie dahat waing dahat naga kap no taktakodasuana kinkinis ta God narako ta Krais.

**Ta ira mangana kinkinis sa Pol i hatur kawase tano uno
pinapalim na apostolo, ga hapuasne bia a bilai na tunotunoi.**

6 ¹ Ma ing het papalim tika ma ne God, het haragat mah muat ing muat gate hatur kawase no harmarsai ta God, bia muat pa na hasurum bia iakano harmarsai ma pataie ta hunena. ² Hokaiken, God i tange bia,

“Ing no pakana bung ga hanuat bia ni bale leh ugu,
iau ga taram ugu.

Ma ing no bung ga hanuat bia ni halon ugu,
iau ga harahut ugu.”

Muat nes baak! Iakan um no pakana bung bia God na bale leh muat. Kaiken um no bung bia na halon muat.

³ Mehet malok bia het na gil tiga linge bia tikai na tukei ine, tikai kabi nes habulbul no numehet pinapalim. ⁴ Taie. Hoing ira tultulai gar ta God, mehet hapuasne mehet ta ira numehet gingilaan bakut bia a bilai mehet. Ma mehet hapuasne mehet huo ing het tur dadas ra hena ira tinirih, ing ira haraubaal i ubal mehet, ma nalamin ta ira ngunngutaan ma ira purpuruan. ⁵ Huo mah, di te lawat mehet, di te wis kawase mehet ra hala na harpidanau, ma halengin diet ga tur harus ta mehet. Mehet ga papalim dadas, ari a bung mehet pa ga kubaba, ma mehet ga taburungan. ⁶ Ma mehet hapuasne mehet huo mah ta ira gamgamati na magingin, ta ira palai na lilik, tano magingin na bala maat, ta ira tahut na gingilaan tupas ira mes, tano Halhaliana Tanuo, ma ta ira tintalen na harmarsai

tutun. ⁷Ma huo mah ta ira numehet hin hinawas uta ira linge i tutun ma ta ira numehet pinapalim ma no dadas ta God. No rumus na magingin takodas ta ira kata na lima mehet ma ira bahbahit na takodasiana gingilaan ta ira kesa na lima mehet. ⁸Di te hatamat mehet ma di te nes hanapu mah mehet. Di te pirlat mehet ma di te tange hagahe mah mehet. Mehet tutun harsakit iesen bia diet tange “Ut na harababo” ta mehet. ⁹Diet nunure timaan mehet iesen diet nes mehet hoing ira mes. Mehet la wara minaat taar iesen, muat nes baak, mehet lon taar mon. Di ga hapidanau mehet iesen pa di ga bu bing mehet. ¹⁰Mehet la taptapunuk ma sen mehet guama hait mah. Mehet tatalen hoira maris iesen mehet hawatong ra haleng. I hoing bia mehet pai tonane ta tiga linge iesen mehet hatur kawase ira linge bakut.

¹¹Muat ira Korin, het pai hirhir. Taie. Het te manga ianga palai ta muat. Het te gil hapuasne ira linge bakut ta ira numehet kidilona nilon taar ta muat. ¹²Pai tutun bia mehet te kap se muat ta ira kati mehet. Iesen muat pai hamines bia muat sip mehet. ¹³Iau haianga muat hoira natigu bia dahat na harbaniane timaan. Hoing iau te gil ta muat, muat mah, muat na hapuasne ira linge bakut ta ira numuat kidilona nilon taar tagu.

**Waak bia ira ut na nurnur diet na manga
patep ta diet ira tabuna nurnuruuan.**

¹⁴Waak bia muat manga harwis ma diet ing diet pai nurnur. Hohe, i tale bia no magingin takodas ma no magingin na patnau dir na kis tika? Ma no madaraas ma no kankado, dir na tur tika ho bibih? ¹⁵Ma i tale bia Krais ma Sataan, dir na bala tika? Ma ira ut na nurnuruuan ma diet ira tabuna nurnuruuan, hohe, tikai mon ira pinlawe diet? ¹⁶Ma ira palimpuo ma no hala gar ta God, diet na haut tika hohe? Ma dahat at, dahat no hala tano lilona God. Hoing God ga tange,

“Iau ni kis tika ma diet ma ni lon nalamin ta diet.

Ma na ngan bia iau no udiet God ma diet ira nugu matanaiabar.”

¹⁷Io kaik, no Watong i tange bia,

“Muat na suur sukun diet ma muat na kis sisingen ta diet.

Waak muat hutaten ira linge iau te hatabune muat ine,
ma iau ni bale leh muat.

¹⁸Ma na ngan bia iau no amuat Sus
ma muat ira natigu tunaan ma hahin.”

No Watong, no Dadasine i tange huo.

7 ¹Ira bilai na harwis, dahat hatur kawase kaiken ra kunubus, kaik i tahut bia dahat na hagamgamatiem habaling dahat ta ira linge i habilingane ira palatamai dahat ma ira tanua dahat. Dahat na manga ru God kaik i tahut bia dahat na halhaal harsakit sukun ira sakena.

Pol ga manga guama ing Taitus i hinawasei uta ira Korin.

²Mehet sip bia mehet tiga sapena kati muat. Mehet pa ga harongane ta tikai. Mehet pa ga hagahe ta tiga nong. Mehet pa ga harauro tikai. ³Iau pai tange kaiken ra nianga bia wara tangtange hagahe muat. Taie. Iau te tange tar bia muat tur taar ta ira kati mehet. Mehet taguro bia mehet na lon bia mehet na maat tika ma muat. ⁴Iau te manga so no nugu lilik taar ta muat. Ing iau iangianga uta muat iau la manga pirpirlat muat. Iau te kilingane ra tamat na harhabalaraan. Ma nalamin ta ira haraubaal no nugu gungunuama i saplaka hoing tiga pup na taah.

⁵Kanong warah, ing mehet ga hanuat ukai Masedonia mehet pai kap sinangeh ta ira haleng na matahu haraubaal i kabit mehet. A mon hargor tika ma ira mes ma a mon bunurut ta ira bala mehet. ⁶Iesen God nong i la habalaraan diet ing diet bala tirtirih, ga habalaraan mehet ma no hinanuat ta Taitus. ⁷Ma pataie tano uno hinanuat sen mon, iesen bia uta ira harbalaaran mah Taitus ga kap mekaia ho muat. Ga hinawase mehet bia muat manga sip bia muat na nes iau, bia i tamat no numuat tapunuk, ma bia i mamahien ira numuat lilik utagu. Io kaik, no nugu kanakana i manga tamat hanahaan.

⁸Tutun bia no nugu pakpakan ga hatapunuk muat, iesen iau pai marmaris bia iau ga pakat ie. A tutun, nalua iau ga marmaris bia iau ga pakat ie iesen kaiken iau nes bia muat pai kilingane halawaasne ira tapunuk utano nugu pakpakan. ⁹Ma kaiken um iau guama. Ma iau pai guama bia iau ga hatapunuk muat iesen bia no numuat tapunuk ga lamus muat taar tano lilik pukus. Ma no numuat tapunuk huo ga haruat ma no sinisip ta God, kaik mehet pa gaam hagahe muat ta dahin. ¹⁰A mangana tapunuk haruat tano sinisip ta God i hatahuat no lilik pukus nong i harlamus tupas no harhalon. Ma tikai pa na marmaris bia i ngan huo tana. iesen no tapunukmekai ra ula hanuo i hatahuat ra minaat. ¹¹Muat nes baak, bia asa ing iakan ra tapunuk nong i haruat ma no sinisip ta God i te hatahuat narako ta ira numuat nilon. Kaiken muat pai lik bia a linge na hinasakit iakanomagingin sakena, iesen bia a dadas na linge ie. Muat manga mamahien wara hamhamines bia muat pai tur tano sakena, muat ngalngaluan utano nironga, ma muat burut um. Kaiken muat manga sip bia muat na nes iau ma i mamahien ira bala muat utagu. Muat ga tur na pinarie taar, muat gaam hapidanau nong ga gil no sakena. Ta ira numuat tintalen muat te hamines bia muat pai gil tiga nironga ta iakan ra linge. ¹²A tutun bia iau ga pakpakan tupas muat. iesen iau pa ga pakat ie wara gaiena nong i gil no nironga, ma pataie mah bia wara gaiena no tunotuno nong iakanomes i haronganei. Taie. Iau ga pakat ie bia muat naga palai ra matmataan ta God bia i manga mamahien ira numuat lilik wara tuntunur tika ma mehet. ¹³Ma iakan no burena bia mehet te balaraan ma ra gungunuama um.

A tutun bia mehet te balaraan iesen ga manga tamat sakit ira numehet gungunuama ing het ga nes no tamat na kanakana ta Taitus kanong muat bakut, muat ga hasigarine no uno nilon. ¹⁴Ing mir ga wor mei, iau ga pirlat muat, ma muat pai le hahirhirne iau. Ma hoing mehet ga tangtange ira tutun tupas muat, huo mah, ing het ga pirlat muat ra matmataan ta Taitus, kaiken ra nianga i te hanuat tutun mah. ¹⁵No sinisip ta Taitus taar ta muat i tamat hakakari ing i lik leh ira numuat tinaram ma bia muat ga bale leh ie ma ra bunurut ma ra dedar. ¹⁶Iau guama um bia i tale bia ni so no nugu lilik taar ta muat uta ira linge bakut.

**Pol ga haragat ira Korin bia diet na tagure tar no
udiet hartabar na kinewa tupas diet ira Iudeia.**

8 ¹Io, ma bar hinsakagu ta Krais, mehet wara hapalaine muat utano harmarsai nong God i te tabar ira matanaiabar na lotu ta ira tamtaman kai Masedonia mei. ²A tutun bia a tamat na haraubaal ga manga kabit diet iesen diet ga hung ma ra gungunuama kaik diet gom manga lasa sakit wara hartabar, ma a linge bia be a malahahin diet. ³Iau hinawas palai bia diet ga hartabar haruat ta ing i tale bia diet na gil huo, ma sen diet ga hartabar tamat balik mah ta ing diet ga haruat bia diet gor tar. ⁴Tano udiet sinisip at diet ga manga saring mehet bia mehet na bale leh diet bia diet mah diet naga laka ta iakan ra pinapalim na harharahut tupas ira matanaiabar tus ta God aras Iudeia. Diet ga nes kilam bia a linge wara hakanakana diet bia diet na laka ta iakan ra pinapalim. ⁵Ma diet pa ga gil hoing mehet ga lik tar huo. Taie. Diet ga huna tar balik ira udiet nilon taar tano Watong ma mehet kanong God ga sip bia diet na gil huo. ⁶Io kaik, mehet ga halilik Taitus bia na tur tika ma muat wara hadukduk iakan ra gingilaan na harmarsai, kanong aie nong ga haburen leh ie menalua. ⁷A tutun muat manga hung ma ira linge bakut. Muat hatur kawase ra tamat na nurnuruan, ra gingilaan na hin hinawas, ma ira minminonas. I manga mamahien ira bala muat wara harharahut ma i tamat ira numuat sinisip tupas mehet. Hoing muat tatalen taar huo, i tahut bia muat na manga lasa mah ta iakan ra pinapalim na harmarsai.

⁸Iau pai tar ra dadas na harkurai ta muat ing iau tange huo. Taie. Iau sip bia ni hapupuo no numuat harmarsai ma diet ira mes ing diet manga mamahien taar huo, waing nigi nunure bia no numuat harmarsai i tutun bia taie. ⁹Muat nunure tar no harmarsai tano udahat Watong Jisas Krais. Ga hatur kawase ra kinkinis na watong iesen ga kap leh no kinkinis na malahahin wara gaie muat waing muat naga kap leh no kinkinis na watong meram narako tano uno kinkinis na malahahin.

¹⁰⁻¹¹I nanaas taar tano nugu lilik bia i tahut ta muat bia kaiken um muat na hapataam iakan ra pinapalim nong muat gate haburen tar tano

tinahon i te pataam. A tutun bia muat ira luena wara haburen iakan ra hartabar, iesen muat ira luena mah wara sipsip bia muat na gil huo. Ga manga mamahien ira numuat sinisip bia muat na gil ie. Ma huo mah, i tahut bia muat na hapataam ie haruat ma ing i tale bia muat na gil.

¹²Hokaiken, bia ing tikai i kanan taar wara hartabar, God na bale leh no uno hartabar haruat ta ing i tale bia no tunotuno na tar. God pa na lilik uta ira linge no tunotuno pai tale bia na tar.

¹³Iau pai sip bia ni gil hamamakan ira nilon ta diet ira mes, ma muat na kap leh ira tinirih. Taie. Iau sip bia muat bakut, ira numuat mangana kinkinis na haruat. ¹⁴⁻¹⁵Ta iakan ra pakana bung ira numuat tamat na bunbulaan na banot ira udiet sunupi waing ira udiet bunbulaan balik, bia ing na hanuat tamat, na banot ira numuat sunupi. Ing dahat na ngan huo, na haruat ira udahat kinkinis, hoing no nianga ta God di ga pakat ie i tange,

“Tikai nong ga kap ra haleng, no uno kinakap pa ga sakit no uno sunupi,
ma aie nong ga kap ra dahin, pa ga mon sunupi.”

**Pol ga tule Taitus ma dal uras Korin bia dal na harahut
tano bilai na harbalaurai tano udiet hartabar.**

¹⁶Ma iau tanga tahut tupas God nong i te hamamahien no bala Taitus wara gaie muat hoing i mamahien no balagu mah huo. ¹⁷A tutun bia Taitus ga haut leh no numehet sinasaring tupas ie, iesen i mamahien no balana mah wara gaie muat, kaik gi sip bia na haan tupas muat. Na haan taar ta muat kanong aie at i sip huo. ¹⁸Ma mehet wara tultule tikane mei iakan tasi dahat nong tano uno pinapalim tano tahut na hin hinawas i te kap ra tamat na hinsang nalamin ta ira matanaiabar na lotu ta ira tamtaman bakut. ¹⁹Ma pai iakanong sen mon. Ira matanaiabar na lotu ta ari a tamtaman diet ga tibe ie bia na haan tika ma mehet ing het kapkap hani iakan ra hartabar na harmarsai. Mehet balbalaure iakan ra hartabar waing da lat no Watong at, ma bia mehet naga hamines no mamahien ta ira bala mehet wara tartar ra harharahut. ²⁰Mehet balbalaure timaan ie bia kabi tale tikai bia na tange hagahe mehet tano numehet mangana harbalaurai ta iakan ra tamat na hartabar. ²¹Mehet sip bia mehet na gil tiga mangana ngaas ing i takodas. Ma pataie bia i takodas tano ninaas tano Watong sen mon. Mehet sip bia na takodas mah ra matmataan ta ira matanaiabar.

²²Ma mehet tule no tasi dahat tika ma dir. Het gate walar haitne ie ta ira mangana linge ma mehet te nes kilam no mamahien tano uno nilon wara harharahut. Iesen kaiken um i manga mamahien no balana wara harharahut kanong i te so no uno lilik taar ta muat. ²³Taitus um, aie no nugu harwis nong i tur tika ma iau tano pinapalim ing mir gil

nalamin ta muat. Kaike ira iruo tasi dahat um, dir airuo tultulai ta ira matanaiabar na lotu ta ari a taman. Ma no udir pinapalim i hatahuat ra latlaat tupas Krais. ²⁴Io kaik, i tahut bia muat na hamines no tutun tano numuat harmarsai ukaia taar ta dal. Ma muat na hamines ta dal mah no burena mehet gi pirlat muat. I tahut bia muat na ngan huo waing ira matanaiabar na lotu ta ira tamtaman diet naga palai timaan ta muat.

**Pol ga haragat ira Korin bia diet na manga lasa
wara tartar no tamat na hartabar.**

9 ¹⁻²Ma iau pai supi bia ni pakpakan taar ta muat uta iakan ra pinapalim na harharahut tupas ira matanaiabar tus ta God aras Judeia, kanong iau nunure no mamahien ta ira bala muat wara tartar ra harharahut. Ta ira nugu nianga ma ira Masedonia iau la latlat muat ta iakan ra linge. Tur leh at tano tinahon te sakit, iau git hinhinawase diet bia muat aras Akaia, muat taguro taar wara hartabar. Ma no mamahien tano numuat lon huo i te haragat ra halengin ta diet bia diet na papalim mah. ³Iesen iau wara tultule kaiken ra itul a tasi dahat wara hamines bia no numehet magingin wara latlat muat uta iakan ra linge, pai a nianga bia mon ie. Ma iau tule dal mah bia muat naga taguro taar hoing iau ga tange. ⁴Hokaiken, bia ing tari me Masedonia diet na hanuat tika ma iau ma bia diet na nas bia muat pai taguro, mehet na hirhir bia mehet te so no numehet lilik taar ta muat. Iesen tutun sakit, muat na manga hirhir balik um! ⁵Io kaik, iau lik bia muat supi bia iau ni tule ira itul a tasi dahat bia dal na huna kol hanalue muat ma bia dal na huna tagure hanalue no numuat tamat na hartabar nong muat gate huna kukubus taar utana. Io kaik, na taguro taar no numuat tamat na hartabar ma muat pa naga supi bia muat na tar ie ma ra bala ngungut.

⁶Ma i tahut bia muat na lilik ta iakan bia sige tikai i saso ra dahin, na kil ra dahin. Ma sige tikai i saso ra halengin, na kil ra halengin.

⁷Tikatikai at na tar ing i te lik meram narako tano uno nilon bia na tar. Waak bia na tar ma ra bala ngungut ma bia tari na sunang ie, kanong God i sip nong i hartabar ma ra kanakana. ⁸⁻⁹Ma God i tale bia na manga tabar muat ma no uno tamat na harmarsai ta ira haleng na mangana linge waing muat naga manga haruat ta ira kaba linge bakut ta ira kaba bungbung. Ma na tabar muat huo waing muat naga manga huai ta ira kaba bilai na gingilaan bakut hoing no nianga ta God di ga pakat ie i tange bia,

“Iakan ra tunotuno i la tartar ra haleng na hartabar taar ta ira maris hoing tikai i manga saso.

No uno takodasuana kinkinis na hanahaan hathatika.”

¹⁰Ma nong i la tartar ira pat na datha taar ta ira ut na sinaso ma ira nian wara ienien, aie mah na tar ma na hapuarane ira numuat pat na datha

wara sinaso ma na hatamat ira hunena ira numuat taktakodasuana lon. ¹¹Ma na hawatong muat ta ira kaba linge waing muat naga manga tamtabar haitne ira mes. Ma ira tunotuno diet na tanga tahut tupas God ta ira numuat hartabar diet kapmekai ho mehet. ¹²Hokaiken, a tutun bia iakan ra pinapalim na harharahut ing muat gil i banot ira sunupi ta ira matanaiabar tus ta God. Iesen pai iakanong sen mon. Hoing tiga pup na taah i saplaka taar ta ira halengin, kaik diet tangtanga tahut tupas God. ¹³Iakan ra pinapalim na harharahut nong muat gil ie, na hamines hapalaine bia a mangana tunotuno sa muat, kaik ira halengin diet naga pirlat God. Diet na pirlat God kanong muat taram ira linge i haruat ma no tahut na hin hinawas ta Krais, iakanan tahut na hin hinawas nong muat la tangtange bia muat murmur ie. Ma diet na pirlat God mah kanong muat manga lasa wara tartar ra tamat na hartabar taar ta diet ma ta ira mes mah. ¹⁴Diet na sangau leh muat taar ta ira kati diet ma diet na sasaring wara gaie muat kanong God i te tabar muat ma ra harmarsai i manga sakit. ¹⁵Da tanga tahut tupas God tano uno hartabar nong i manga bilai ta ing pai tale bia dahat na ianga utana.

Pol ga balu diet ing diet ga bul hanapu ie.

10 ¹⁻²Iau Pol, ing di tange bia a matien na tunotuno iau ing iau kis tika ma muat ma sen di tange mah bia a ut na paspasai iau ing iau kis tapaka, iau wara sarsaring muat tiga linge. Hoing tiga matien na tunotuno i hanapu habaling ie hoing Krais ga tatalen huo, iau wara sarsaring muat bia muat pa na sunang iau bia ni tatalen hoing tiga ut na paspasai ing iau ni hanuat. A tutun iau nunure tar bia i manga tale iau bia ni paspasai nalamin ta muat ma i nanaas bia iau ni manga balaraan huo uta diet ari ing diet lik bia mehet la tatalen taar hoing no ula hanuo i lon huo. Iesen iau saring muat bia muat pa na sunang iau bia ni me gil huo. ³A tutun mehet la lon taar ta iakan ra ula hanuo iesen mehet pai la harharubu hoing no ula hanuo i la gilg il huo. ⁴Ira linge na hinarubu ing mehet la harharubu me, pai haruat ma ira linge di la harubu me kai tano ula hanuo. Ira numehet linge na hinarubu a mon dadas ine meram ho God wara parparok haliare no balo di balo bat mehet mei. ⁵Mehet la durdure haliare ira mangana lilik na latlaat ing i wara turtur bat ira tunotuno bia diet kabi nunure God. Mehet la wiswis kawase ira numehet lilik bakut, waing kaike ra lilik naga taram Krais. ⁶Ma mehet taguro taar wara hapidanau ira magingin na takmaluk bakut. Iesen mehet na kis kawase muat tuk taar bia muat na hamines bia muat taram ta ira linge bakut.

⁷Muat nes bia mon iau. Muat pai nes kilam tun iau. Ing bia tikai i nunure tar bia aie gar ta Krais, i tahut bia na manga lilik baling bia mehet mah mehet gar ta Krais hoing ie. ⁸Huo mah, bia ing iau manga

latlaat dahin tano tamat na kinkinis God ga tar ie ta mehet wara hadadas timaan muat, ma pataie bia mehet na hagahe muat, io, iau pa ni hirhir ta iakan. ⁹Waak muat lik bia iau wara haburut muat ma ira nugu pakpaket tupas muat. ¹⁰(Iau tange huo kanong di tange bia, “Ira uno pakpaket i tirih ma i dadas iesen bia dahat nes ie, a maluruanaai, ma ira uno nianga a linge bia mon.”) ¹¹I tahut bia tiga mangana tunotuno huo na lilik timaan bia asa ing mehet tange ta ira numehet pakpaket ing mehet kis tapaka ta muat, io, mehet na gil huo mah bia mehet kis tika ma muat.

¹²Het pai iangor bia mehet na harpuane mehet ma tari ing diet tange bia diet bilai. Pai tale bia mehet na tange bia het haruat ma diet. Ing diet hapupuo diet ma diet baling ma diet nes kilam habaling diet ma ira udiet nilon at, taie ta mintota ta diet. ¹³Iesen uta mehet, ira numehet latlaat pai lake no igah tano pinapalim nong God i te puo tar ta mehet. Taie. Het na latlaat sen mon uta ira linge kenam nalamin tano numehet igah. Ma muat mah kenam narako ta iakan igah. ¹⁴Hokaiken, mehet pai lake ira numehet igah na pinapalim. Ing bia mehet pa gor le haan tupas muat nalua, mehet gaar lake um ira numehet igah kaiken. Iesen taie, kanong mehet ira luena wara hinahaan ma no tahut na hinhinawas ta Krais tuk kai ho muat. ¹⁵Ma mehet pai lat habaling mehet uta ira pinapalim gar na mes, kaik mehet pai lake ira numehet punpuo. Mehet kis nanaho ma ra nurnuruan bia muat na patpatuan timaan ta ira linge muat nurnur ine, kaik ira numehet pinapalim nalamin ta muat naga tamat hanahaan. ¹⁶Ma mehet kis nanaho ma ra nurnuruan bia na ngan huo waing mehet naga petlaar wara harpir ma no tahut na hinhinawas ta ira hanuo kenau menamur ta muat. Mehet sip bia mehet na gil huo kanong het pai sip bia mehet na lat habaling mehet uta ira pinapalim ing ira mes diet gil narako ta ira udiet katon. ¹⁷Iesen, “*sige nong i wara laatlaat, i tahut bia na lat no Watong.*” ¹⁸Dahat na gil huo kanong no Watong pa na nes kilam tikai bia i bilai ing bia iakan tunotuno mon na tange habaling utana bia i bilai. Taie. Iesen iakan tunotuno nong no Watong i tange bia i bilai, io, iakan tunotuno i bilai.

**Pol ga hakatom ira matanaiabar uta kaike ira ut
na harabota ing diet pai apostolo tutun.**

11 ¹⁻²Iau sip bia muat na hok mon iau ing iau tatalen dahin hoira ba. Tutun, iau sip bia muat na gil huo, kanong hoing God i ngalngaluan bat muat bia muat pa na gar ta tiga mes ma sen muat ira uno sen at mon, iau ngalngaluan bat mah muat huo. Iau te tar bat muat wara uno tiga tunaan mon, ma aie Krais at, waing nigi tar se muat tana hoing tiga gamgamatieng na lala na hahin. ³Iesen iau burut bia muat na tamapas laah talur no numuat magingin na murmur Krais ma ra tutun ma ra gamgamatieng na bala muat. Iau burut bia ira numuat lilik na

tamapas laah huo hoing ne Iwa nong no sui ga habatoi ma no uno keskes na mintota. ⁴Iau tange huo kanong ing ta tiga nong i gate haan tupas muat ma i ga pir muat ma tiga Jisas nong i mes tano Jisas ing mehet ga pir muat utana, iau nunure bia muat ga manga kanan mon wara bale leh tiga mangana tunotuno huo. Hokaiken mah, muat la kapkap tiga mangana kinkinis i mes tano kinkinis muat te hatur kawasei tano Halhaliana Tanuo. Huo mah muat la kanakana bia muat na kap tiga mes na hin hinawas tano tahut na hin hinawas muat te kap usuranei. ⁵Iesen tano nugu lilik, no nugu kinkinis na apostolo pai kis napu ta dahin ta diet ing di kilam bia ira kaba tamat na apostolo. ⁶I tutun dak bia iau pai manga keskes wara nianga, iesen iau hatur kawase ra minminonas. Ma ta ira mangana linge iau ga gil i manga hamines hapalaine muat bia i tutun huo.

⁷Iau pa ga saring muat bia muat na kul iau ma ta tiga linge ing iau ga harpir ma no tahut na hin hinawas ta God taar ta muat. Taie. Iau ga bul hanapu habaling iau bia muat naga kap ra tamat na kinkinis. Hohe, iau ga gil ronga ing bia iau ga gil huo? ⁸Ing iau ga papalim nalamin ta muat, ira matanaiabar na lotu ta ari a mes na taman ga kul iau. I hoing bia iau ga kikinau mekaia ho diet wara hata hutne muat. ⁹Ma ing iau ga kis nalamin ta muat ma iau ga supi tiga linge iau pa ga hatirih ta tiga nong ta muat kanong ira bar tasigu ing diet ga hanuatmekai Masedonia diet ga banot ira nugu sunupi. Huo, iau pa ga hapupusak muat ma ra tinirih nalua ma pa ni gil huo namur mah. ¹⁰Ing bia i tutun bia ira tutun ta Krais i kis taar tagu, io, i tutun mah bia taie tiga nong na tale bia na tigal iau tano nugu latlaat ta iakanon nugu magingin huo kai tano hanuo Akaia. ¹¹Hohe, iau tange huo kanong iau pai sip muat? Taie. God i nunure tar bia iau sip muat.

¹²Ari diet latlaat bia diet haruat ma mehet. Ma diet sip bia muat na nes kilam diet bia diet haruat huo. Iesen bia no ngaas iau la murmur ie kaiken, iau ni gilgil at huo waing pa ni tar ra mauho ta diet bia muat naga nes kilam diet bia mehet haruat. ¹³Kaik e ra mangana tunotuno diet pai apostolo tutun. Diet harabota ma ira udiet pinapalim ma diet harababo mon bia diet ira apostolo gar ta Krais. ¹⁴Ma waak dahat karup bia diet ngan huo. Sataan at mah i la harababo bia aie tiga angelo tano madaraas. ¹⁵Io kaik, pai tiga tamat na linge na kinarup bia ira uno tultulai diet harababo bia diet ira tultulai tano magingin takodas. Namur um diet na kap ira hunena haruat ma ira udiet gingilaan.

Pol ga latlaat uta ira ana tinirih.

¹⁶Iau tange habaling bia waak tikai na lik bia iau tiga ba. Iesen bia ing muat lik bia iau tiga ba, i tahut bia muat na bale leh iau hoing bia muat na bale leh tiga ba, kaik nigi latlaat dahin. ¹⁷Ing iau latlaat huo uta

ira linge iau nunure tar bia i tutun, iau pai iangianga haruat ma ing no Watong i te tule iau bia ni ianga huo, iesen iau iangianga hoing tiga ba. ¹⁸ Halengin diet latlaat haruat tano tintalen na latlaat tano ula hanuo, kaik iau mah iau ni latlaat. ¹⁹ Kanong warah, muat guama bia muat na bale leh ira ba bia diet na haianga muat kanong muat lik bia muat manga mintot. ²⁰ I tale bia ni tange huo kanong muat la balbale leh sige tikai ing i kure hadadas muat ma bia i ien hapabona muat ma bia i harauro muat ma bia i hatamat habaling ie ma bia i pasar ira punare muat. ²¹ Maris, iau hirhir ing iau hinawas palai bia ira numehet dadas pa ga haruat bia mehet na gil huo ta muat!^b

Ing bia sige tiga nong i iangor bia na latlaat uta tiga linge, iau mah iau iangor bia ni latlaat huo. Ai! Iau iangianga hoing tiga ba bia ni tange huo. ²² A Hibru diet? Iau mah huo. Diet tano huntunaan Israel? Iau mah. Bia a tubune Abraham diet? Iau mah. ²³ Hohe, diet ira tultulai gar ta Krais? Maris, iau nunure bia no linge iau wara tangtangei na kakel hoira nianga auno tiga tamat na ba, iesen i tutun bia tano nugu kinkinis na tultulai iau lua ta diet bakut. Iau lua ta diet ta ira dadas na pinapalim. Ira pakaan ing iau ga kis ta ira hala na harpidanau i haleng ta ing diet. Haleng sakit ira pakaan di ga ubu iau ma haleng na pakaan iau git hutet bia ni maat. ²⁴ A liman na pakaan ira Judeia diet ga dangat iau. Ma bia diet ga dangat iau huo, aitul a sangahul ma liman ma ihat na minmen tiga pakaan. ²⁵ Aitul a pakaan di ga lawat iau ma ra kalawa. Tiga pakaan di ga gulum iau. Aitul a pakaan iau ga hiruo ma ra mon aras na tes. Tiga kidilonna bung na kasakes ma ra bung mah iau kenas ra tingena kasapa. ²⁶ Iau te murmur haitne ira taltalona ngaas. Git hutet bia ni hiruo ta ira taah ma ta ira lima diet ira holmatau ma diet mah tano nugu huntunaan Israel ma diet mah ing diet pai Israel. Git hutet bia ni hiruo kaia ta ira tamat na pise na hala ma kaia mah ra hanuo bia. Iau ga wara hiniruo aras na tes ma ta ira lima diet ing diet harabota bia a tasigu diet narako ta Krais. ²⁷ Iau te manga papalim ma iau te kilingane ira dadas na tinirih. Haleng na pakaan iau git hangala, iau pa git kapkap ra kunubaba. Iau hanunure tar no kinkinis na taburungan ma no minaruk mah. Haleng na pakaan iau git lon ma pata nian. Iau te kilingane ra maduhan ma pataie mah ta kiniasigu. ²⁸ Ari a mes na linge mah i tale bia ni hinawase muat ine, iesen tiga linge ta ira harhar bung, iau la kilkilingane ra tirtirih uta diet bakut ira matanaibar na lotu ta ira tamtaman ing iau manga lilik uta diet. ²⁹ Ing bia tikai pai manga dadas tano uno nilon, i hoing bia iau kap tiga mangana kinkinis huo mah. Ing bia di lamus harongane tikai tano sakena, i manga hatirih no nugu nilon.

^b 11.21 Pol ga hasakit mon, kanong i nanaas bia ira Korin diet ga sip bia ira udiet tena harausur na gil ra sakena ta diet. Pol ga tange bia pa ga kanan bia na hagahe diet.

³⁰Muat te sunang iau bia ni latlaat, kaik iau ni latlaat utano nugu kinkinis nong pataie nugu ta dindas tana. ³¹God no Sus ana no Watong Jisas nong i daan hathatika i nunure tar bia iau pai harabota. ³²Aras Damaskas no ut na harbalaurai nong i napu tano tamat na lualua Aretas ga hartula bia diet na balaure bat ira matanangas huat tano pise na hala wara palpalim kawase iau. ³³Iesen di ga haruhe hasur iau ma tiga kalot meram ra matana kalangar tano tamat na balo tano pise na hala. Io kaik, iau gaam hilau pas ie.

Ing di nes hanapu dahat kaia, dahat kap ra dadas meram ho no Watong.

12 ¹Muat te harsunang bia ni latlaat huo. Ma iau ni ianga baak ta ira ninaas na tanuo meram ho no Watong ma ira linge i te hapuasne, iesen bia ira nianga na latlaat ta kaiken ra ninanaas pa na harahut. ²Iau nunure tiga tunotuno gar ta Krais nong God ga kap haut leh ie uram tano aitul a ula mawe tano sangahul ma ihat na tinahon i te pataam. Bia no tunotuno ga hanut ma no palatamaine bia no tanuana ga haan sukun no palatamaine, iau pai nunure, iesen God i nunure tar. ³⁻⁴A tutun, iau nunure bia God ga kap haut leh iakan ra tunotuno uram tano bilai na katon harsakit. Iesen iau pai nunure bia ga haan ma no palatamaine bia no tanuana ga haan sukun no palatamaine. God i nunure tar. Ma no tunotuno ga hadade ira linge ing pai tale bia tikai na ianga urie. A mon hartigal bia pa na hinawas uta kaiken ra linge. ⁵Iau ni latlaat uta tiga mangana tunotuno ho iakan ma sen pa ni latlaat at utagu. Iesen i tutun bia ni latlaat balik bia pataie nugu ta dindas. ⁶Iesen ing bia iau nigi wara latlaat, iau pa gor ngan hora ba, kanong iau gor tange ra tutun. Iesen iau malok bia ni latlaat, tikai kabi manga lik hatamat iau ma pa na nes kilam iau haruat ma ira linge iau gil bia iau tange.

⁷Iesen God ga tar tagu tiga linge wara hanghagahe iau, hoing bia aie tiga tukulo i dingding no palatamaigu. Ma aie no tultulai gar ta Sataan nong God ga bale tar ie tagu bia na tar nora harngungutaan. Ma God ga tar ie tagu wara hananget iau bia pa nigi lik hatamat habaling iau uta kaiken ra tamat na linge sakit God ga hapuasne tar tagu. ⁸Aitul a pakaan iau ga saring no Watong bia na kap se tar iakan ra linge sukun iau. ⁹Ma sen ga tange tagu bia, “No nugu harmarsai i haruat wara utaam. Tikai i dadas harsakit ing bia pataie auno ta dindas.” Io kaik, iau manga guama bia ni latlaat balik bia pataie nugu ta dindas, waing no dadas ta Krais naga kis tagu. ¹⁰Ma iakano no burena bia iau kanakana bia pataie nugu ta dindas, ma iau kanakana mah ing di tange hagahe iau ma bia ira kaba tinirih i kabit iau, ma ta ira kaba purpuruan ma ta ira kaba hinelar di gil tagu. Ma iau kanakana bia ni kilingane kaiken ra ngunngutaan wara gaiene Krais. Kanong warah, ta ira pakana bung bia pataie nugu ta dindas, iau kap ra dadas.

Pol ga manga ngarngarau uta diet ira Korin.

11 Iau te tatalen hoing tiga ba, ma sen muat ga sunang iau bia ni gil huo. Iesen gor tahut bia muat gor pirlat iau kanong no nugu kinkinis na apostolo pai kis napu ta dahin ta diet ing di kilam bia ira kaba tamat na apostolo. Ma a linge bia be iau tiga tunotuno bia mon. 12 Ing iau ga tur dadas ra hena ira tamat na tirtirih iau ga gil ira tamat na gingilaan na kinarup ma ira dadas na hakilang. Ma kaiken ra linge ing i hatutun bia tikai aie tiga apostolo. 13 Iau ga bul hanapu muat hohe ta ira mes na matanaiabar na lotu ta ira tamtaman? Taie, isen i tutun balik bia iau pa gale hapupusak muat ma ra tinirih. Maris, muat na lik luban se iakan ra nironga iau ga gil ta muat!^c

14 Kaiken um iau taguro wara kakol muat tano aitul a pakaan ma iau pa ni hapupusak muat ma ra tinirih kanong iau pai wara hanawaan muat uta ira numuat linge. Taie. Iau wara hanawaan tus muat. Iakan gor palai ta muat kanong ira nat na bulu diet pai la tamtabar ira adiet sus. Ira adiet sus diet la tamtabar ira nati diet. 15 Huo, iau manga guama bia ni tar ise bakut ira nugu linge ma no nugu kidilonan nilon mah wara gaie muat. Ing iau manga sip muat huo, hohe, na hapuko balik ira numuat sinisip taar tagu? 16 Ma ari ta muat, muat tange bia, “A tutun, pa ga hapupusak dahat ma ra tinirih isen a keskes na tunotuno ie ma ga hakuni dahat ma ira kaba harabota.” 17 Hohe, ira tunotuno ing iau ga tule ta muat, diet ga ngan hoing ira gotgotuana tunotuno ma diet ga hasurum ira numuat linge? Taie. 18 Iau ga halilik Taitus bia na haan ukaia ho muat ma iau ga tule no tasi dahat tika mei. Hohe, Taitus ga ngan hoing tiga gotgotuana nalamin ta muat? Taie. Muat nunure tar bia mir ga tur tika mon tano numir kidilonan lilik ma ira numir tintalen tiga mangaan mon.

19 Ing muat waswas kaiken ra nianga muat lik dak bia mehet tur ra harkurai ra matmataan ta muat wara turtur bat ira sakana nianga tupas mehet. Iesen bia pataie. Ing mehet ianga huo, mehet tur ra matmataan ta God ma tano numehet kinkinis narako ta Krais. Bar bilai na harwis, ira linge bakut ing mehet gil, mehet gil wara hadadas muat. 20 Iau burut bia ni me nes muat bia muat pa na haruat ma ing iau sip bia ni nes muat huo. Ma iau burut mah bia muat na nes iau bia iau pai haruat ma ing muat sip tar huo. Iau burut bia a mon harngangaar nalamin ta muat, ma a mon bala ngungut, ira harpaleng, no magingin na pinpinas hagahe tikai, ma pataie ta bilai na tinaram. Iau burut bia ari diet nes kalak ira tamat na mauho na lualua ma ari diet malmala tamat. 21 Iau burut bia no nugu God na bul hanapu iau ra matmataan ta muat ing iau ni haan tupas

---

^c 12.13 Pol ga hasakit mon kanong i nanaas bia ira Korin diet ga sip bia ira udiet tena harausur na hatirih ira udiet nilon. Iesen Pol pa ga gil tiga nironga huo ta diet.

habaling muat. Iau burut bia ni me nes ra halengin ta muat ing muat ga gil ra magingin sakena nalua ma muat pai lilik pukus ta ira bilingana magingin, no magingin na ninahon tika ma tikai gar na mes, ma ira magingin na hilawa. Iau burut bia ni me nes muat huo ma iau ni tapunuk ma ni suah pane muat.

**Pol ga ianga na harakatom bia na manga hapidanau
diet ing diet kis baak tano sakena.**

13 ¹Kaiken um no aitul a pakaan ni me kol muat. Iau ni gil huo haruat ma ing ira nianga ta God di ga pakat i tange bia, “*da kap airuo bia aitul a hin hinawas palai wara hatutun no linge.*” ²Tano nugu airuo na harkol iau gate tar ra harakatom tupas muat. Ma kaiken iau kis tapaka ta muat iau wara hakatom habaling muat hoken: ing ni tapukus ukaia ho muat pa ni me hok diet ing diet ga gil ra magingin sakena nalua, ma pa ni hok mah diet ira mes. ³Ma iau ni ngan huo kanong muat sip bia ni hatutun bia Krais mon nong i haianga muatmekai narako tagu. Pai tabales ing i papalim kaia nalamin ta muat. Taie. I dadas nalamin ta muat. ⁴A tutun, di ga lau ie taar tano ula kabai ing pataie auno ta dadas. Iesen i lon tano dadas ta God. Huo mah, narako ta Krais pataie numehet ta dadas. Iesen mehet lon tika mei kanong mehet hatur kawase no dadas ta God. Ma mehet na hatur kawase iakano dadas ing mehet na me papalim ta muat.

⁵I tahut bia muat na nes mur habaling muat wara nunure bia muat kis taar ta ira linge dahat nurnur ine. Kaia, muat walar muat. Hohe, muat pai nes kilam bia Krais Jisas i kis narako ta muat? Iesen bia muat puko balik tano numuat walwalar i hamines bia Krais pai kis narako ta muat. ⁶Ma iau nurnur taar bia muat na nes kilam bia mehet, mehet pai puko tano walwalar. ⁷Mehet sasaring tupas God bia muat pa na gil ta nironga. Mehet pai sasaring huo wara hamines bia mehet te tur dadas tano walwalar. Taie. Het sasaring huo waing muat naga gil ing i takodas, ma a linge bia be i nanaas taar bia mehet te puko. ⁸Iesen het pai tale bia mehet na gil ta linge wara suksukuane no tutun. Taie. Het tur wara gaiena no tutun. ⁹Mehet kanakana ing muat dadas iesen pataie numehet ta dadas. Ma mehet sasaring uram naliu bia muat na hanuat takodas baling. ¹⁰Ma iakan no burena bia iau pakpaket kaiken ra linge ing iau kis tapaka baak ta muat, kanong ing iau ni haan tupas muat iau malok bia ni tar ra dadas na harpidanau taar ta muat haruat ma no nugu kinkinis na gil harkurai. No Watong ga tar iakano kinkinis na harkurai tagu bia nigi hadadas muat, ma pai wara gilgili haliare muat.

¹¹Bar hinsakagu ta Krais, iau wara haphapataam um no nugu pakpaket. I tahut bia muat na gil hatakodasne habaling muat ma muat na bale leh ira nugu nianga na harharagat. Muat na tur tika mon ma tiga

kidilona lik ma muat na kis ma ra malum. Ma no God nong i la tartar ra harmarsai ma ra malum na kis tika ma muat.

¹² Muat na haatne hargilaasne leh muat ma muat na gawane harbasiane muat ma ra tahut na magingin.

Ma ira matanaiabar tus ta God bakut diet haatne leh muat mah.

¹³⁻¹⁴ Iau sasaring bia no Watong Jisas Krais na marse muat bakut, ma bia God na sip muat bakut, ma bia muat na tiktika ma no Halhaliana Tanuo.